

تأديب الرجال

(پاسخ به تأديب النساء زن ستیز)

مصححین:

مفتاح فتحعلی زاده

و

رقیه آقابالا زاده شللو

عنوان و نام پدیدآور: تادیب الرجال (پاسخ به تادیب النسوان زن ستیز) / [مؤلف
ناشناخته]؛ مصححین شقایق فتحعلی زاده، رقیه
آقابالا زاده شللو
مشخصات نشر: تهران: ندای تاریخ، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری: ۱۰۸ ص؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۷۵-۳۷-۶
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
رده بندی کنگره: HQ ۱۷۳۵/۲
رده بندی دیویی: ۳۰۵/۴۲۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی: ۸۴۰۴۱۸۲

تادیب الرجال

مصححین: شقایق فتحعلی زاده، رقیه آقابالا زاده شللو
حروفچینی، صفحه آرایی و نظارت: موسسه و انتشارات ندای تاریخ

طراح جلد: ندا آقاجانی اولونی

نقاشی روی جلد اثر تکتّم آقابالا زاده

چاپ: ۱۴۰۰

تیراژ: ۵۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۷۵-۳۷-۶

قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان

راه های ارتباطی:

تلفکس: ۰۲۱۶۶۴۰۹۰۲۵

سایت: <https://nedayetarikh.com/>

اینستاگرام: nedaye_tarikh

حق چاپ محفوظ و در اختیار موسسه و انتشارات ندای تاریخ است.

فهرست

۱	پیشگفتار
۳	مقدمه
۳	نگرشی کوتاه به زندگی زنان در دوره قاجار
۷	ضرورت بررسی نوشتار «معایب الرجال» و «تأدیب النسوان»
۱۰	معرفی نسخه
۱۵	روش تصحیح
۱۷	مشخصات نسخه‌ها
۱۹	تأدیب النسوان
۲۵	مقدمه
۳۰	فصل اول
۳۴	فصل دوم
۳۶	فصل سوم
۳۹	فصل چهارم
۴۱	فصل پنجم
۴۵	فصل ششم
۴۷	فصل هفتم
۴۹	فصل هشتم

پیشگفتار

در دوره قاجار زنان همانند دیگر دوره‌های تاریخی با ساختار پدرسالاری، مردسالاری - شوهرسالاری روبه‌رو بودند، در این ساختار معیوب رساله‌هایی انتقادی تحت عنوان تأدیب‌النسوان نگاشته می‌شد. این کتاب‌ها با موضوع اصلی انتقاد از آداب و سلوک زنان نوشته می‌شد و دستورالعملی بود که (بنا به نظر نگارنده‌های آنها) اگر زنان به آن عمل می‌کردند رضایت همسران خود را در پی داشتند. بیشتر دستورالعمل‌های این رساله‌ها در راستای خواسته‌ها و منویات مردان و تمتع آنها از لذات زندگی و مسائل جنسی بود. نویسنده‌ها در قالب نصیحت‌های پندآمیز به زنان می‌آموختند چگونه رفتار کنند، حرف بزنند، راه بروند، غذا بخورند، لباس بپوشند و به‌طور کلی اطاعت بی‌چون و چرایی از همسران خود داشته باشند. به‌فاصله چند سال از انتشار این کتاب‌ها برخی از زنان قاجار بر آن شدند که پاسخ در خور به نویسنده آن بدهند. یکی از این بانوان نویسنده نسخه حاضر است که از نام ایشان اطلاعی نداریم. نسخه پیش رو با عنوان تأدیب‌الرجال

به خط نستعلیق و در مجموع ۱۰۵ صفحه که بخش اول آن شامل تأدیب النسوان و در ۶۶ صفحه می باشد که نگارش آن در تاریخ ربیع الثانی ۱۳۱۸ ق به پایان رسیده است و بخش دوم که ۳۹ صفحه است تأدیب الرجال را در بر می گیرد. نویسنده این نسخه در ابتدا تأدیب النسوان را آورده و بخش دوم را در جوابیه تمام فصول بخش اول آورده است؛ وی ناصرالدین شاه را به عنوان پادشاه وقت ستوده و در حق او دعا می کند که «دولتش به قائم آل محمد برسد». به نظر می رسد از این نسخه موارد مشابه های دیگری موجود نیست. کتاب های دیگری که در راستای پاسخ به تأدیب النسوان های نگاشته شده اند مصور و عامه پسند هستند اما نسخه پیش رو چنین نیست. در این نسخه بخش تأدیب الرجال فصل بندی تأدیب النسوان را ندارد اما به طور مختصر و کامل ایراداتی که در تأدیب النسوان نویسنده به زنان نسبت داده پاسخ می دهد. با این حال نویسنده این نسخه نسبت به نویسنده تأدیب النسوان طبع شعری کمی دارد اما هر جا که نیاز می بیند از واژگان ناشایست استفاده کرده بی پرده سخن می گوید. شاید این گونه تصور شود که ادبیات این نسخه از ارزش ادبی فاصله دارد، اما این نسخه اطلاعات جامعی از وضعیت اجتماعی زنان و شرایط زندگی آنها در اندرون خانه ارائه می دهد. نگارش این نوع جوابیه ها آغازی برای خروج زنان از اندرون به بیرون و اعلام نارضایتی آنها از وضعیت موجود بوده است. تا جایی که بعد از مشروطه آنها متفاوت تر از قبل عمل کردند و تغییرات اساسی رخ داد و زنان حق اظهار نظر پیدا کردند. روزنامه هایی با مدیریت زنان شروع به فعالیت کردند، زنان دست به قلم شدند و در روزنامه به نگارش نظرات و خواسته های خود پرداختند.

خوانش این نسخه به پاس از تلاش بانوانی است که در راه برابری اجتماعی ایستادگی کردند.